

نرخ ارز و صادرات

حمید آذر مند

افزایش نرخ ارز تا چه حد می تواند به افزایش صادرات و خروج از رکود کمک کند و آیا افزایش نرخ ارز به تنهایی می تواند به توسعه صادرات کشور و دستیابی به بازارهای جهانی منجر شود؟ در خصوص ارتباط بین نرخ ارز و تراز تجاری کشورها، نظرات مختلفی وجود دارد؛ بنابراین پاسخ به این پرسش هانیزا به بررسی ابعاد مختلف موضوع دارد. در خصوص جهش اخیر نیز باید به برخی نکات توجه شود.

آنچه در ماه های اخیر در اقتصاد ایران رخ داده است، شوک ارزی ناشی از ناکارآمدی سیاست های اقتصادی است. اقتصاد ایران در اثر ناکارایی سیاست های پولی و مالی، چهاردهه گرفتار چرخه «کاهش نرخ ارز حقیقی- شوک نرخ ارز» بوده است. و این چرخه بارها در اقتصاد ایران تکرار شده است. در دوره های سرکوب نرخ ارز، کسری تراز تجاری کشور به وضوح منفی تر شده است؛ ولی در دوره های جهش نرخ ارز، اگر چه واردات کاهش یافته است، ولی اثری پایدار بر افزایش صادرات بر جای نمانده است. این مساله ابهاماتی را به وجود آورده و موجب شده است در برخی مطالعات تجربی، ارتباط بین تغییرات نرخ ارز و صادرات در ایران اثبات نشود. در خصوص علت این مساله، توضیحاتی را به شرح زیر می توان ارائه کرد: اولاً، بخش عمده ای از صادرات کشور شامل

امین قلعه ای

بزرگی فاجعه صندوق های بانخشستگی را نمی توان تصور کرد. این جمله، سال گذشته از زبان سلمان خدادادی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی بیان شد. درست در زمانی که رسانه های اقتصادی فارغ از موضوع خروج آمریکا از برجام، سرگرم انتشار اخبار و تحلیل های متفاوت از بحران های اقتصادی کشور مان بودند. بحران هایی که توسط مسعود نیلی، مشاور اقتصادی رئیس جمهور به عنوان شش ابر چالش اقتصاد ایران معرفی شده بود و در میان این شش ابر چالش، بحران صندوق های بانخشستگی هم دیده می شد. حال نزدیک به یک سال از آن روزها گذشته و مشخص نیست تصمیم سازان و تصمیم گیران اقتصاد ایران، در این مدت چه راهکارهایی را برای حل این بحران در نظر گرفته اند.

بحران صندوق های بانخشستگی چیست؟

تقسیم که بحران صندوق های بانخشستگی و تامین اجتماعی یک ابر چالش برای اقتصاد ایران محسوب می شود. برای درک بهتر این موضوع باید ابتدا ابعاد این بحران را شناسایی کرد. برای این منظور در ابتدا باید نظری به نسبت وابستگی یا همان ضریب پشتیبانی صندوق های بانخشستگی بیفکنیم؛ چرا که در ست ترین پارامتر برای ارزیابی وضعیت آنهاست. در واقع نسبت وابستگی نسبت تعداد بیمه پردازان و مستمری بگیران است که نباید عدد آن کوچکتر از ۵ باشد.

اگر عدد به دست آمده کوچکتر از این عدد باشد، آن صندوق در معرض ورشکستگی است و قطعاً نمی تواند بدون کمک مالی نهاد پشتیبان خود به بانخشنگان، مستمری پردازد

نگاهی به ابر چالش صندوق های بانخشستگی

بمب ساعتی را خنثی کنید

و هزینه های درمان آنها را پوشش دهد. خبرگزاری ایلنا در گزارشی که مردادماه امسال از وضعیت صندوق های بانخشستگی منتشر کرد، نوشت: صندوق بانخشستگی کشوری با ۱ میلیون و ۹۱۱ هزار بیمه شده اصلی، ۱ میلیون و ۲۷۹ هزار مستمری بگیر دارد که نسبت وابستگی این دو عدد ۹۳ صدم است؛ یعنی حتی از یک هم کمتر است. صندوق کارکنان فولاد با ۱۱ هزار و ۶۰۰ بیمه شده اصلی، ۷۴ هزار و ۶۰۰ مستمری بگیر دارد و نسبت وابستگی آن ۱۶ صدم است. صندوق کارکنان صنعت نفت با ۹۳ هزار و ۸۰۰ بیمه شده اصلی، ۷۳ هزار و ۹۰۰ مستمری بگیر اصلی دارد و نسبت وابستگی آن یک و ۴۷ صدم درصد است. صندوق بانخشستگی شهرداری تهران با ۱۱ هزار و ۵۰۰ بیمه شده اصلی، ۹ هزار و ۴۰۰ مستمری بگیر اصلی دارد و ضریب پشتیبانی یک و ۲۲ صدم درصد دارد. صندوق بانخشستگی کارکنان بانک ها ۱۶۳ هزار و ۸۰۰ بیمه شده اصلی، و ۱۰۲ هزار و ۳۰۰ مستمری بگیر اصلی دارد و ضریب پشتیبانی آن یک و ۶۰ صدم درصد است. وضعیت در مورد سایر صندوق ها هم تعریف چندانی ندارد و ضریب پشتیبانی آنها یا کمتر از یک است و یا کمتر از دو. با این حال صندوق بانخشستگی سازمان تامین اجتماعی با ۱۳ میلیون و ۷۰۰ هزار بیمه شده اصلی، ۳ میلیون مستمری بگیر دارد و این نسبت ضریب پشتیبانی چهار و ۵۷ صدم درصد برای آن نشان می دهد که البته لب مرز قرار دارد. در معنای روشن باید گفت، بسیاری از صندوق های بانخشستگی هم اکنون در وضعیت تعطیل هستند و منابع لازم جهت پرداخت مستمری به اعضای صندوق ها توسط دولت تامین می شود. به عنوان مثال می توان به شرایط دو

صندوق بانخشستگی کشوری و صندوق بانخشستگی فولاد اشاره کرد که امروز تقریباً تمامی منابع آنها توسط دولت تامین می شود؛ البته مشخص نیست که دولت با توجه به کودشدید اقتصادی در سال آینده و تحریم های نفتی، چطور خواهد توانست پرداخت مستمری به اعضای این صندوق ها را ادامه دهد. این تازه در شرایطی است که وضعیت سایر صندوق ها و به خصوص تامین اجتماعی، سال آینده دستخوش تغییر چدانی نشود. نگرانی در مورد تامین اجتماعی از آن روست که بنابر پیش بینی صندوق بین المللی پول، رشد اقتصادی کشور در سال آینده منفی ۱۱٫۶۲ درصد خواهد بود و بیم آن می رود که بسیاری از واحدهای تولیدی و خدماتی به سبب رکودشدید اقتصادی به حالت تعطیل در آیند که در این صورت قطعاً بر تعداد متقاضیان دریافت مستمری بیکاری از تامین اجتماعی افزوده خواهد شد.

بمب ساعتی

زیرستون های اقتصاد

هفته گذشته مراسم رونمایی از مستند بمب ساعتی در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با حضور انوشیروان محسنی بندپی سرپرست وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، حسام الدین آشنا مشاور رئیس جمهور، علی حیدری نایب رئیس هیئت مدیره سازمان تامین اجتماعی، مسعود نیلی اقتصاددان بر گزار شد. موضوع این مستند به بحران صندوق های بانخشستگی اختصاص یافته بود. سوژه ای بکر برای مستند سازی که البته مورد توجه رسانه هایز قرار گرفت. حسام الدین آشنا مشاور رئیس جمهور در مراسم رونمایی از این مستند گفت: عده ای با پول صندوق های بانخشستگی این کشور بار نسل های بعدی خودشان را هم بسته اند. این

صندوق بانخشستگی کشوری در مورد دلایل وقوع بحران در صندوق های بانخشستگی می گوید: بانخشستگی پیش از موعد، فاصله میان سن بانخشستگی تا میانگین عمر در ایران، عدم پرداختن به وضعیت صندوق ها، افزایش ناگهانی حقوق و دستمزد در دو سال آخر، از جمله علل بحران صندوق های بانخشستگی در کشور محسوب می شود. در این بین دلایلی که رئیس صندوق بانخشستگی کشوری به آنها اشاره می کند اما اموری پنهان از دید مسئولان نبوده است. مهدی پازوکی، اقتصاددان در این باره می گوید: به نظر من مشکل صندوق های بانخشستگی ایران، مشکلی ساختاری است و باید به صورت ریشه ای حل شود. به عنوان مثال، کدام کشور دنیا را سراغ داریم که در آن شخص بتواند از یک صندوق بانخشستگی دو حقوق دریافت کند؟ این اتفاق در ایران می افتد. فردی که خودش و همسرش از یک صندوق مستمری بانخشستگی دریافت می کردند، بعد از مرگ همسرش و بعد از اینکه خودش نیز بانخشسته شد، دو مستمری بانخشستگی را به صورت همزمان و تا پایان عمر دریافت می کند. چنانچه مشکلاتی از این قبیل حل نشوند معضل صندوق های بانخشستگی می تواند در سال های آینده، ما را با چالش های جدی روبه رو کند.

پازوکی ادامه می دهد: موضوع دیگر این است که نسبت حداکثر حقوق دریافتی به حداقل حقوق دریافتی نباید بیش از هفت برابر باشد، اما این نسبت در ایران گاهی به ۱۵ تا ۲۰ برابر می رسد. این موضوع تا پیش از دوران آقای احمدی نژاد به صورت تقریبی در کشور رعایت می شد اما مدتی است که این نسبت ها به هم خورده اند و سیستم را با عدم توازن روبه رو کرده اند. پازوکی معتقد است قوانین بانخشستگی کشوری نیز نیازمند اصلاح است و از جمله، باید جلوی بنگاهداری صندوق های بانخشستگی را گرفت. یکی از بزرگ ترین مشکلاتی که نظام بانخشستگی ما با آن مواجه است، ورود مستقیم صندوق های بانخشستگی به عرصه فعالیت اقتصادی است که در اصطلاح به آن بنگاهداری گفته می شود. وظیفه صندوق های بانخشستگی، تامین حقوق و مستمری بانخشنگان است و این صندوق ها اگر نیز می خواهند منابع خود را در جایی سرمایه گذاری کنند، نباید به صورت مستقیم وارد عرصه فعالیت های اقتصادی شوند بلکه به عنوان مثال می توانند از طریق تاسیس بانک، این کار را انجام دهند.

بانکی که با استفاده از منابع صندوق بانخشستگی ایجاد شده، می تواند با لحاظ کردن اصل بانکداری و با استفاده از پرداخت تسهیلات و سایر شیوه های درآمدزایی مرسوم در بانک ها،

«بزرگی فاجعه صندوق های بانخشستگی را نمی توان تصور کرد.» این جمله، سال گذشته از زبان سلمان خدادادی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی بیان شد. درست در زمانی که رسانه های اقتصادی فارغ از موضوع خروج آمریکا از برجام، سرگرم انتشار اخبار و تحلیل های متفاوت از بحران های اقتصادی کشور مان بودند

سرمایه های صندوق بانخشستگی را حفظ کند و آن را افزایش دهد. این اظهارات به روشنی نشان می دهد که بحران صندوق های بانخشستگی و تامین اجتماعی در ایران بدون راه حل نیست. اما هنوز مشخص نیست که تصمیم گیران اصلی کشور در قوای سه گانه چرا برای خنثی کردن این بمب ساعتی دست روی دست گذاشته اند؟ احمد میدری معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در مراسم رونمایی از فیلم مستند بمب ساعتی در این باره گفت: اصلاح قوانین بانخشستگی پیش از موعد شاید به حل مشکلات کمک کند. همیشه مشکلات بخاطر خطای سیاستگذاران نیست بلکه گاهی جامعه دچار تصمیمات نادرست می شود لذا آنها باید پذیرای اصلاحات باشند.

میدری در ادامه با اشاره به تحقیقاتی در خصوص توزیع جغرافیایی مسایل اقتصادی و اجتماعی ایران و با ذکر مثالی گفت: در تهران از ۲ میلیون خانوار بیش از ۴۰۰ هزار بانخشسته صندوق بانخشستگی کشوری و سازمان تامین اجتماعی داریم (حدوداً ۱۸ درصد بانخشسته) و بر اساس اطلاعاتی که ما از این بانخشنگان داریم متوجه شدیم که ۳۳ درصد آنها زیر شصت سال هستند؛ یعنی این افراد در سنی هستند که اگر هر کجای جهان بودند باید مشغول به کار می بودند و این پدیده باعث ایجاد بار مالی زیادی برای صندوق ها و سازمان تامین اجتماعی شده است. حال باز نزدیک شدن به ماه های پایانی سال و فرارسیدن موعد ارائه لایحه بودجه سال ۹۸ به مجلس باید منتظر بود و دید که تصمیم گیران اصلی کشور آیا تصمیمی برای اصلاح وضعیت صندوق های بانخشستگی از طریق اصلاح مقررات و قوانین مربوط به سن بانخشستگی، منع بنگاهداری صندوق ها و سایر مشکلاتی که وضعیت این صندوق ها را به شرایط بحرانی رسانده خواهند گرفت؟

کار عملیاتی خواهد شد. وی در پاسخ به این سوال که آیا تا ماه آینده تکلیف تعرفه برق مشترکان پرمصرف مشخص می شود؟ اظهار کرد: پیش بینی می شود که این اتفاق بیفتد چرا که تاکنون نیز بسیاری از مراحل این کار طی شده است.

که شاهد جنبه های مثبت و اجرای این طرح باشیم. چندی پیش همایون حائری معاون وزیر نیرو در امور برق و انرژی گفت: برای افزایش تعرفه برق مشترکان پرمصرف مذاکرات بسیاری با مجلس و دولت انجام شده که اگر تاییدیه مجلس ارائه شود، این

آخرین جزئیات افزایش تعرفه برق مشترکان پرمصرف

بالا تر از آن با ضریب دو محاسبه می شود، اما باید گفت که این مساله نیز بسته به مناطق و تعداد متفاوت است.

سختگوی صنعت برق کشور در خصوص تعداد مشترکان پرمصرف، خاطر نشان کرد: طبق بررسی های صورت گرفته از میان مشترکان کل کشور تنها ۱۴ نفر بالاتر از الگو مصرف دارند و دو درصد نیز فراتر از آن چه تعریف شده برق مصرف می کنند.

وی با تاکید بر این مساله که این موضوع فعلاً برای مشترکان خانگی در نظر گرفته شده است، تصریح کرد: پس از تصویب مجلس شورای اسلامی و اخذ اجازه از آنها این طرح را اجرایی خواهیم کرد و امیدواریم

رانیز در نظر گرفته ایم. به گونه ای که اگر مشترکان دو برابر الگو مصرف داشته باشند میزان تعرفه ۵۰ درصد برای آنها افزایش می یابد.

وی با تاکید بر این مساله که مشترکانی که زیر الگو مصرف می کنند نه تنها تعرفه را افزایش نمی دهیم، بلکه پیشنهاد طرح های تشویقی را نیز برای آنها در نظر داریم، گفت: قصد ما این نیست که از مشترکان پولی دریافت شود، بلکه قصد داریم با اصلاح رفتار به مصرف نحوه مصرف مشترکان را تغییر دهیم. به گفته وی اگر برای مصرف مشترکان تادو برابر الگوی مصرف باشد ضریب ۱.۵ و

سختگوی صنعت برق کشور ضمن تشریح جزئیات افزایش تعرفه برق مشترکان پرمصرف، گفت: بر اساس برنامه ریزی صورت گرفته قرار شده برای مشترکانی که زیر الگو مصرف دارند، طرح های تشویقی در نظر گرفته شود و برای مشترکانی که بالاتر از الگو مصرف برق دارند، میزان تعرفه دو برابر و برای مشترکانی که بیش از این میزان افزایش میزان دارند ۱۰۰ درصد افزایش یابد.

محمود رضا حققی فام در گفت و گو با ایسنا، با اشاره به کلیات انجام این کار، اظهار کرد: افزایش تعرفه بسته به مناطق مختلف در رده بندی های مختلف تعیین شده است و برای این مساله نیز مصوبه هایی

خبر